RS AU § 206 Remiss. Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)

Ärendenummer: RS 2026/1492

Arbetsutskottets beslut

- Ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande.

Sammanfattning

Sverige ligger långt från transportmålet
År 2025 uppgick utsläppen från inrikes transporter till cirka 17 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Sveriges mål är att komma under 6,2 miljoner ton 2030, motsvarande minst 70 procents minskning från 2010. Utvecklingen har dock gått åt fel håll efter 2023. Transportutsläppen var 2025 bara cirka 21 procent lägre än 2010. Andelen biodrivmedel och el i vägtrafikens energianvändning var cirka 20 procent 2025, jämfört med omkring 31 procent 2022–2023.

Utredningen ska analysera orsaker och föreslå åtgärder för klimatmål och ESR-åtagande
Utredningens främsta uppdrag var, tillsammans med en rad undersökningar och analyser, att med begränsade kostnader för hushåll, näringsliv och konkurrenskraft ge förslag på styrmedel, så att såväl de svenska klimatmålen 2030 och 2045 som Europeiska unionens (EU) ESR-åtagande till 2030 kan nås. I utredningen ingår hela ESR-sektorn, det vill säga delar av samhället som inom EU omfattas av ESR (regler för delat ansvar). Hit hör bland annat vägtransporter, sjöfart, arbetsmaskiner, bostäder offentlig sektor och småföretag. Sveriges ESR-sektor har redan i stort sett fossilfri värme, medan dess drivmedel ännu är ett stort hinder för att nå sektorns klimatmål. Därför rör utredningens förslag främst utfasning av fossila drivmedel. Men utredningen, vars analysuppdrag är brett, ger också en gedigen genomgång och analys av bakgrunden till både egna förslag och utfallet av tidigare utredningar.

Ökad elektrifiering, ökad andel biodrivmedel och ändrad beskattning ingår i förslagen
Utredningen bedömer att ökat och riktat stöd till elektrifiering av vägtransporter, främst på ett sätt som gör det ekonomiskt intressantare att äga batterifordon och på sikt även bränslecellsfordon blir viktigt. För tunga fordon bedöms även vätgasdrivna förbränningsmotorer komma att få en roll. Biogas kommer fortsatt att användas i tunga vägfordon, men på längre sikt kommer biogas även att behövas i andra sektorer. Förnybara flytande och gasformiga drivmedel bör framför allt prioriteras till flyg och sjöfart, där elektrifiering är betydligt svårare.

Vidare dras slutsatsen att biodrivmedel är ett generellt dyrare sätt att minska utsläppen än elektrifiering, men de behövs där eldrift inte fungerar och för att

ställa om en befintlig fordonspark tillräckligt fort. Därför föreslås en fortsatt och ändrad reduktionsplikt, med höjda nivåer från 2028–2030 och därefter, till 2045, införa kontrollstationer för att vart fjärde år se över och justera nivåerna för reduktionsplikten så att den bidrar till att nå klimatmålen. Avancerade biodrivmedel, som e-bränslen, föreslås, liksom el, komma att ingå i reduktionsplikten. De senare genom subkvoter i reduktionsplikten. Biogas och vätgas föreslås inte inkluderas i reduktionsplikten, som skäl anges tekniska och administrativa svårigheter att integrera gasformiga drivmedel i ett system utformat för flytande drivmedel. Biogas föreslås även i fortsättningen främjas genom skattenedsättningar.

Under förutsättning att drivmedelsmarknaden innan 2028 återgår till normaltillstånd, efter oroligheterna våren 2026 som påverkat oljemarknaden, bedömer utredningen att priset på bensin och diesel, trots införandet av ETS 2 och förslag om höjd reduktionsplikt, blir alltför låga för att driva transporternas elektrifiering i närtid. Därför föreslås höjd beskattning på bensin och diesel, i nivå med nordiska grannländer, från 2028.

Som kompensationsåtgärd föreslås en sänkt elskatt, med 20 öre/kWh. Åtgärden har fördelen att både relativt väl träffa de grupper av hushåll som påverkas mycket av högre drivmedelspriser, fungera som en bred kompensationsåtgärd och samtidigt stärka incitamenten för elektrifiering.

Fortsatt stöd till kommersiell service, fortsatt nedsatt skatt på jordbruksdiesel, utökad kommunal energi- och klimatrådgivning och elbilspremie

Ur ett landsbygdsperspektiv och därmed för Gotland är dessa utredningsförslag viktiga: Fortsatt stöd till kommersiell service så att de sista drivmedelsmackarna på en ort inte stängs, och att nuvarande nedsättning av skatt på diesel som används i arbetsmaskiner, i yrkesmässig jord-, skogs- och vattenbruksverksamhet förlängs tills vidare.

För invånarna på Gotland bedöms både förstärkta medel till elbilspremien och förslaget om utökad energi- och klimatrådgivning bli av stort värde. Låga medelinkomster gör att många hushåll här har svårt att på egen hand finansiera ett byte till elbil. Dessutom är energi- och klimatrådgivningen en ofta anlitad instans för hushåll som behöver vägledning kring sina energi- och transportkostnader.

Sammanfattande bedömning

Denna korta sammanfattning utgår från över 700 sidors utredning varför det är svårt att spegla utredningsförslagens fulla omfattning. Det kan också påpekas att de förslag som lyftes i media när utredningen presenterades i juni 2026 inte heller återgav helheten i utredningen. Med reservation för att denna omfattning på förslag i skilda sammanhang kan ges olika vikt, är förvaltningens samlade bedömning att utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av

fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Därför föreslås att Region Gotland samlat tillstyrker utredningens förslag.

Bedömning
Förvaltningens bedömning och motivering av förslaget till beslut är att den omfattande utredningens förslag är väl avvägda, att de tydligt håller sig inom uppdragets ramar och har potential att ge både minskat omvärldsberoende av fossila bränslen och minskad klimatpåverkan. Att på ett begränsat utrymme till fullo återge helheten är svårt, varför det bör beaktas att enskilda förslag i andra sammanhang kan ges annan vikt än de får i denna utredningskontext.

Ärendets behandling under mötet
Ärendet föredras av Helena Andersson, eko-strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordföranden yrkar att ärendet överlämnas till regionstyrelsen utan eget yttrande med hänvisning till att beslutsunderlaget behöver kompletteras.

Ordföranden ställer proposition på eget yrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag
Remiss av betänkandet Vägen mot utfasning (SOU 2026:33)
Fig. 14.2, Sammanfattning av utredningens förslag, särtryck ur remissen
Remissvar Region Gotland 2026-09-13
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-09-17